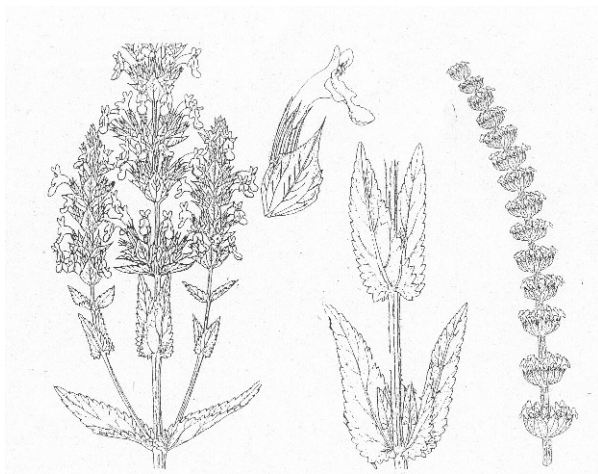

LES PLANTES PROTEGIDES AL PARC NATURAL DELS PORTS (3)

La nepta (*Nepeta tuberosa* L) (I)

Les il·lustracions de la *Nepeta tuberosa* corresponen a les publicades a la Flora del Pirineo Aragonés (vol.2 pp.112) i Flora vascular de Andalucía Occidental (vol.2 pp.424).

Les neptes són plantes labiades, com la frígola, l'espígol o la menta, distribuïdes amb unes 150 espècies per les zones temperades d'Europa i Àsia.

A casa nostra són relativament freqüents la *Nepeta nepetella* pels preduscalls de Rasquera i molts altres llocs, d'olor forta i coloració grisenca i la *Nepeta cataria* d'una olor més fina i agradable i fulles més grosses. Diuen que els gats són molt amants d'ella, per això el seu nom popular és herba gatera, i si no us ho creieu mireu el que diu Font Quer (Plantas medicinales. El Dioscórides renovado): "...los gatos que la huelen no pueden dejarla: se estregan y se revuelven contra ella, la muerden y la sueltan para volver a cogerla al instante, hasta caerseles abundantes las babas...y mearse de gusto en ella o eyacular el esperma", també cita anècdotes d'un metge

suïss del segle XVII que recull la "Illustrierte Flora von Mittel-Europa" de Gustav Hegi on un botxí molt pacífic i bona persona, a punt d'anar a l'atur, va descobrir que rosegant la rel de la nepta "se encolerizaba y enfurecía al instante y se volvía sanguinario"(sic).

Cal dir a favor de la nepta, que també tenia usos pacífics i s'emprava en medicina popular fins al punt que el refrany deia "la nepta tot mal repta". Potser per això l'hem trobada, encara avui, conreada per alguns masos del parc natural.

L'espècie que avui ens reclama és la *Nepeta tuberosa*, una planta de 30 a 150 cm d'alçada, amb unes vares de flors distribuïdes a pisos, de color blau morat. Creix als herbassars i floreix de finals de maig a principis de juliol. És una espècie que viu a la península Ibèrica, nord-oest d'Àfrica i a Sicília. Hi ha dues subespècies diferents: la del nord d'Àfrica i sud de la península (*N.t.tuberosa*) i l'altra del Pirineu i els Ports (*N.t.reticulata*). Aquesta espècie a Catalunya només és coneguda al nostre massís i veureu que és un coneixement ben curiós i bonic.

L'any 1847 A.C. Costa va succeir a Colmeiro a la càtedra de botànica general de la Universitat de Barcelona. A més de la docència es va dedicar a extreure les dades botàniques que estaven desperdigolades per tot Catalunya, a formar una escola de botànics i a sortir per tot el país per complementar les dades existents. Fruit d'aquest intens treball apareixerà la "Introducción de la Flora de Cataluña ..." l'any 1877. Allí trobem la *Nepeta tuberosa* on posa: "En los llamados puertos Horta (Tarragona) la encontré en fl. y fr. a 17 jul. 1860".

L'excursió de Costa al Port la reconstrueix Pius Font Quer a "Una excursió botànica per la Catalunya Transibèrica" (TICHN 1915) i hi acudeix, el mateix any, on fa importants descobriments. Meravellat pel que ha vist decideix tornar-hi i trobar-se amb C. Pau. A P. Font l'acompanya Enric Gros, recol·lector del Museu de Ciències i Josep Estupinyà, guia dels Reguers. A Pau l'acompanyen F. Beltran, catedràtic de València, al que va dedicar, entre altres vegetals, la *Centaurea beltranii* i la *Campanula beltranii*, aquesta darrera és una campaneta gran, endèmica dels Ports que avui dia es coneix com *Campanula speciosa* Pourr.subsp. *speciosa* var. *Beltranii* (Pau) F.Q. i el Sr.Pertegàs, farmacèutic de la Sénia al que Rothmaler, un dels millors botànics europeus d'aquell moment i al que Font i Quer va oferir acolliment a Catalunya quan va tenir problemes al seu país a la dècada dels anys trenta, va dedicar-li l'*Antirrhinum pertegasii*, una altra planta endèmica i molt bonica, del nostre massís.

